

نقش حاکمیت در نهادینه‌سازی حجاب و عفاف (از دیدگاه فقه مذاهب خمس)

مؤلف:

فاطمه بیسرراه خورجستان

انتشارات زهد

سرشناسه	جعفرزاده خورجستان، فاطمه، ۱۳۶۸-
عنوان و نام پدیدآور	نقش حاکمیت در نهادینه‌سازی حجاب و عفاف (از دیدگاه فقه مذاهب خمسه) / مؤلف فاطمه جعفرزاده خورجستان.
مشخصات نشر	تهران: مؤسسه فرهنگی انتشاراتی زهد، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	۲۲۴ ص.
شابک	978-964-2740-32-1
وضعیت فهرست‌نویسی	فیبا
یادداشت	کتابنامه: ص ۲۱۵.
موضوع	حجاب
موضوع	حجاب -- ایران
موضوع	حجاب -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	Hijab (Islamic clothing) -- Religious aspects -- Islam
موضوع	Hijab (Islamic law)
موضوع	حجاب (فقه)
موضوع	حجاب -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	Hijab (Islamic clothing) -- Law and legislation -- Iran
رده‌بندی کنگره	BP ۲۳۰/۱۷
رده‌بندی دیویی	۲۹۷/۶۳
شماره کتابشناسی ملی	۶۲۰۴۳

انتشارات زهد

نقش حاکمیت در نهادینه‌سازی حجاب و عفاف

(از دیدگاه فقه مذاهب خمس)

مؤلف: فاطمه جعفرزاده خورجستان

ناشر: انتشارات زهد

نوبت چاپ: اول، تابستان ۹۹

صفحه‌آرا: فاطمه حامدی یکتا

چاپ: استقلال / صحافی: شکیب

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۷۴۰-۳۲-۱

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان

کلیه حقوق چاپ و نشر محفوظ است

نشانی ناشر: تهران - خیابان انقلاب - خیابان قدس - نبش بزرگمهر - پلاک ۷ - واحد ۱۰

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۹۲۶۱-۳

فهرست مطالب

۱۱.....	مقدمه
---------	-------

بخش اول: کلیات

۱۷.....	فصل اول: معناشناسی واژگان و اصطلاحات
۱۷.....	مبحث اول: حاکمیت
۱۸.....	مبحث دوم: نهادینه‌سازی
۱۹.....	مبحث سوم: حجاب
۲۲.....	مبحث چهارم: زنان
۲۵.....	فصل دوم: تاریخچه
۲۵.....	مبحث اول: تمدن‌های کهن
۲۷.....	مبحث دوم: ادیان
۲۷.....	گفتار اول: ادیان الهی
۲۷.....	الف) آیین زرتشت
۳۲.....	ب) آیین یهود
۳۸.....	ج) آیین مسیح
۴۳.....	گفتار دوم: ادیان غیر الهی
۴۳.....	الف) آیین کنفوسیوس
۴۵.....	ب) آیین برهمایی
۴۶.....	مبحث سوم: سیر حجاب و پوشش در غرب
۴۸.....	مبحث چهارم: سیر حجاب و پوشش در ایران
۴۹.....	گفتار اول: قبل از اسلام
۵۱.....	الف) پیش از پارس‌ها
۵۲.....	ب) دوران پارس‌ها (هخامنشیان)
۵۴.....	ج) دوران پارت‌ها (اشکانیان)

۵۷	 (د) دوران ساسانیان
۵۸	 گفتار دوم: بعد از اسلام
۵۹	 (الف) دوران ساسانیان
۶۱	 (ب) عصر مغول
۶۳	 (ج) دوران ایلخانیان
۶۴	 (د) عهد تیمور
۶۵	 (ه) دوران صفویان
۶۶	 (ز) دوران قاجاریه

بخش دوم: مبانی نظری حجاب و عفاف و پوشش

۷۱	 فصل اول: مبانی کلی
۷۱	 مبحث اول: مسأله حجاب و پوشش در قرآن
۷۳	 مبحث دوم: طرح حجاب و عفاف در قرآن
۷۷	 گفتار اول: اقسام عفاف
۷۷	 (الف) عفت در نگاه
۷۸	 (ب) عفت در دامن (پاکدامنی)
۷۹	 (ج) عفت در گفتار
۸۰	 (د) عفت در بدن
۸۱	 (ه) عفت در راه رفتن
۸۱	 (و) عفت در رفتار و معاشرت و رفت و آمد
۸۳	 گفتار دوم: فلسفه حجاب
۸۸	 مبحث سوم: حجاب و عفاف در احادیث و روایات معصومین (ع)
۸۸	 گفتار اول: روایات ذکر شده در تفسیر آیه حجاب
۸۹	 گفتار دوم: روایاتی که ملازمت حکم حجاب زن از آن برداشت می‌شود
۹۰	 مبحث چهارم: دیدگاه‌هایی در بحث حجاب و عفاف
۹۰	 گفتار اول: نظر روانشناسان و جامعه‌شناسان
۹۲	 گفتار دوم: نظر سکولارها درباره فلسفه و علت حجاب
۹۵	 فصل دوم: مبانی فقهی حجاب و پوشش

مبحث اول: ادله موافقین وجوب پوشش صورت و کفین.....	۹۷
مبحث دوم: ادله مخالفین وجوب پوشش صورت و کفین.....	۹۷
فصل سوم: مبانی حقوقی حجاب و عفاف.....	۹۹
مبحث اول: جرم‌انگاری بی‌حجابی.....	۱۰۰
مبحث دوم: ماهیت جرم بی‌حجابی.....	۱۰۰
گفتار اول: رکن قانونی.....	۱۰۲
- تحلیل رکن قانونی براساس مبانی فقهی.....	۱۰۲
گفتار دوم: رکن مادی.....	۱۰۹
الف) رفتار مجرمانه.....	۱۰۹
ب) شخصیت بزه‌دیده.....	۱۰۹
ج) شخصیت بزه‌گر.....	۱۰۹
د) وسیله ارتکاب جرم.....	۱۱۰
هـ) مکان ارتکاب جرم.....	۱۱۱
و) زمان ارتکاب جرم.....	۱۱۱
ز) نتیجه.....	۱۱۱
گفتار سوم: رکن معنوی.....	۱۱۲
الف) علم.....	۱۱۲
ب) سوءنیت عام.....	۱۱۲
ج) سوءنیت خاص (قصد تحصیل نتیجه).....	۱۱۲
مبحث سوم: جرم عدم رعایت حجاب شرعی از دیدگاه آیین دادرسی کیفری.....	۱۱۲
مبحث چهارم: حجاب و عفاف از منظر حقوق موضوعه (قوانین و مقررات).....	۱۱۴
مبحث پنجم: جرایم منافی عفت.....	۱۲۳
الف) زنا.....	۱۲۵
ب) لواط.....	۱۲۵
ج) مساحقه.....	۱۲۶
د) قوادی.....	۱۲۶
هـ) قذف.....	۱۲۶

۱۲۶	مبحث ششم: جرم جریحه‌دار کردن عفت عمومی
۱۲۶	گفتار اول: نحوه پوشش و آرایش
۱۲۹	گفتار دوم: رابطه با جنس مخالف
۱۳۱	گفتار سوم: آثار سمعی و بصری غیرمجاز
۱۳۲	گفتار چهارم: سایر رفتارهای مجرمانه
	مبحث هفتم: قوانین حجاب در اروپا (فرانسه، آلمان، انگلستان، سوئد، هلند،
۱۳۳	ایتالیا، بلژیک و آمریکا)
۱۳۸	مبحث هشتم: قوانین بین‌المللی حجاب
۱۳۹	گفتار اول: اعلامیه جهانی حقوق بشر
۱۳۹	گفتار دوم: میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی
۱۴۰	گفتار سوم: کنوانسیون اروپایی حمایت از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی
	بخش سوم: حدود و اختارات و وظایف حاکمیت در نهادینه‌سازی
	حجاب، عفاف و پوشش

۱۴۵	فصل اول: مبانی اختیارات دولت اسلام
۱۴۶	مبحث اول: اجرای احکام دین
۱۴۶	گفتار اول: از نگاه قرآن کریم
۱۴۷	گفتار دوم: از نگاه روایات
۱۵۰	گفتار سوم: از نگاه عقل
۱۵۱	گفتار چهارم: از نگاه فقها
۱۵۴	مبحث دوم: اصلاحات در جامعه و مقابله با کج‌روی
۱۵۵	مبحث سوم: برقراری امنیت
۱۵۶	مبحث چهارم: اجرای قوانین و اقامه حدود
۱۵۷	فصل دوم: اختیارات دولت اسلامی در برخورد با بدحجابی
۱۵۹	مبحث اول: امر به معروف و نهی از منکر
۱۶۰	گفتار اول: مراتب امر و نهی
۱۶۰	گفتار دوم: شرایط وجوب امر و نهی
۱۶۱	الف) آگاهی از معروف و منکر

۱۶۲.....	(ب) احتمال تأثیر.....
۱۶۳.....	(ج) ضرر نداشتن.....
۱۶۴.....	مبحث دوم: حدود اختیارات و وظایف محتسب.....
۱۶۵.....	گفتار اول: امر به معروف و نهی از منکر.....
۱۶۵.....	گفتار دوم: بازداشتن مردم از موارد شک و تهمت.....
۱۶۶.....	گفتار سوم: حفظ عفت عمومی و محل عبور و مرور زنان.....
۱۶۸.....	مبحث سوم: اعمال تعزیرات توسط حکومت اسلامی.....
۱۷۰.....	مبحث چهارم: وظایف حکومت اسلامی در قانون اساسی.....
۱۷۲.....	مبحث پنجم: اندیشه اهل سنت.....
۱۷۲.....	گفتار اول: وظایف حکومت اسلامی.....
۱۷۳.....	گفتار دوم: مسئولیت حکومت در مورد حجاب.....
۱۷۴.....	الف) اجماع بر حزب الله و کار.....
۱۷۵.....	(ب) امر به معروف و نهی از منکر.....
۱۷۶.....	(ج) تأمین امنیت اجتماعی و برپایی روانی جامعه.....
۱۷۷.....	(د) حفظ شعار مسلمین.....
۱۷۸.....	مبحث ششم: اشکال مسئولیت حکومتی در برابر احکام اسلام.....
۱۸۰.....	مبحث هفتم: پاسخ اشکال مسئولیت حکومتی در برابر احکام اسلام.....
۱۸۱.....	مبحث هشتم: فردی یا اجتماعی بودن حکم حجاب.....
۱۸۱.....	گفتار اول: توجیه فردی بودن حکم حجاب.....
۱۸۲.....	گفتار دوم: توجیه اجتماعی بودن حکم حجاب.....
	فصل سوم: جایگاه حقوقی و نقش دولت اسلامی در گستره حجاب
۱۸۷.....	حجاب و عفاف.....
۱۹۱.....	فصل چهارم: ضرورت فرهنگ سازی در جامعه دینی
۱۹۲.....	مبحث اول: نهادهای ساز حجاب و عفاف.....
۱۹۳.....	گفتار اول: مدارس.....
۱۹۵.....	گفتار دوم: خانواده.....
۱۹۶.....	گفتار سوم: صداوسیما.....

۱۹۸.....	می‌بحث دوم: راهکارهای عملی گسترش حجاب.....
۲۰۸.....	گفتار اول: مکانیزم هنجاری.....
۲۰۹.....	گفتار دوم: مکانیزم اجبار.....
۲۱۱.....	می‌بحث سوم: سیاست‌ها و راه کارها.....
۲۱۲.....	نتیجه‌گیری.....
۲۱۵.....	فهرست منابع و مآخذ.....

www.ketab.ir

حجاب یکی از اساسی‌ترین احکام دین اسلام و از ضروریات و واجبات آن به شمار می‌آید که شامل مجموعه‌ای از اصول مورد تأکید این دین در مورد پوشش، رفتار و گفتار زنان در جامعه اسلامی است.

حکم وجوب حجاب، یکی از پیشرفته‌ترین احکام آیین رهایی‌بخش اسلام و نشان‌دهنده این واقعیت تردیدناپذیر است که اسلام به‌عنوان آیینی الهی، در تعالیم خود توجه همه‌جانبه‌ای به تمام جنبه‌های زندگی بشر داشته و در هر حکمش به همه جنبه‌ها توجه کرده است؛ برای مثال در فائده پوشش هم به حقوق عمومی زنان به‌عنوان نیمی از پیکره جامعه و هم به حقوق عمومی خانواده به‌عنوان واحدی اجتماعی و هم به نسل آینده به‌عنوان گروهی که پایه‌های سیاسی و معنوی آنان در گرو نوع روابط اجتماعی امروز است، توجه شده است.

لزوم پوشیدگی زن در برابر مرد نامحرم، یکی از مسائل مهم اسلامی است که در قرآن کریم به آن تصریح شده و همه فقهای اسلامی در این اتفاق نظر دارند. حجاب زن از آن نظر اهمیت دارد که نه تنها حافظ اخلاق و بچشم تقوا و عفت در سطح جامعه است، بلکه وجود چنین حکمی در اسلام، نوعی بزرگداشت زن مسلمان و محفوظ نگه داشتن وی از نگاه‌های مردان است.

رعایت قوانین اسلامی از جمله حجاب از مسائل مهم یک جامعه اسلامی است، امروزه جامعه ما شاهد رواج بدحجابی و از هم‌گسیختگی این اصل دینی شده است. بنابراین برای مبارزه با این شیخون فرهنگی باید کارهای اساسی انجام گیرد و فرهنگ‌سازی مستمر و مؤثر در جامعه صورت گیرد.

حجاب و پوشش سابقه‌ای به اندازه عمر بشر دارد و از ابتدای زندگی بشر در کره خاکی، نمود آن آشکار است و اگرچه امروزه در برخی نقاط عالم و توسط جمعی افراد، این موضوع به صورت جزئی یا کلی مورد تشکیک یا رد قرار گرفته است، اما سابقه دیرینه آن بدون هرگونه آموزش قبلی از یکسو و اقبال مجدد آحاد بشر حتی در قلب کشورهای غربی به این مسأله حاکی از فطری بودن و ریشه داشتن آن در ذات و طبیعت بشر می‌باشد.

دین اسلام این مسأله را مورد اهتمام ویژه قرار داده است ولیکن در طول تاریخ این مسأله فراز و نشیب‌های زیادی را طی کرده و بعضاً با اعمال سلیقه حاکمان مواجه بوده است ولی به‌گاه به طور کامل به دست فراموشی سپرده نشده است. لذا در این کتاب سعی شده است ضمن تعریف روشن عنوان حجاب و عفاف و بیان آرا و نظرات فقاهت‌مذاهب اسلام و حقوق‌دانان، ماهیت موضوع مورد پژوهش مشخص و تبیین گردد.

انگیزه انتخاب این موضوع، عدم وجود ادبیات مدونی بود که شامل همه مباحث فقهی و حقوقی و نقش حاکمیت در نهادینه‌سازی حجاب و عفاف بوده و دیدگاه‌های فقه مذاهب اسلامی را بیان نموده باشد، در صورتی که کم‌رنگ شدن مقوله حجاب و عفاف در جامعه از معضلات جدی می‌باشد که عدم توجه به آن آثار و تبعات سوء زیادی دربر خواهد داشت.

محدودیت‌ها و مشکلاتی که وجود داشت این بود که به لحاظ بحث‌های حاکمیت در مقوله حجاب و عفاف، همه مذاهب ورود نکرده‌اند، به همین دلیل این بخش از مطالب کمیت کمتری نسبت به سایر مباحث دارند.

از میان انبوه واژه‌های پرکاربرد فرهنگ دینی و ملی ما، حجاب و عفاف از واژه‌های سرآمد به شمار می‌آیند. بدون شک تسری و پیشرفت حجاب از یک عرف و اخلاق به یک واجب شرعی در شریعت‌های الهی، لزوم مطالعه و بررسی و کنکاش در فرهنگ دینی را فزونی می‌بخشد. آنچه مسلم است؛ حجاب از احکام شناخته شده شرعی و

عفاف از پسندیده‌ترین سجایای اخلاقی تمدن بشری محسوب می‌شود. وجود آیات و روایات مرتبط و دستورهای دینی و احادیث متعدد و معتبر در این زمینه جای هیچ تردیدی را باقی نمی‌گذارد. بر همین اساس پوشش زن در فرهنگ دینی یکی از ضروریات حیات اجتماعی به‌ویژه حیات دینی اسلام محسوب می‌شود. هرچند حجاب در فرهنگ اسلامی نه یک الزام نوآورانه است و نه یک حکم سخت‌گیرانه، بلکه حدود و چارچوبی است که می‌تواند همچون سایر مقررات دینی به جامعه قوام بخشد و ضامن سلامت حیات اجتماعی و تقویت بنیادهای دینی گردد. بنا بر همین ضرورت، بازکاوی و مطالعه بیشتر، این فرهنگ و اجرای صحیح مبادی آن می‌تواند در اصلاح رفتاری اجتماعی انسانی با برآوردهای دینی، مفید و الزامی باشد.